

LAKIALOITE 117/2008 vp

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 ja 7 a §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lapsella on oikeus toisaalta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja toisaalta yhteiseen aikaan vanhempiensa kanssa. Korkealaatuinen päivähoito edistää lapsen kasvua ja kehitystä ja auttaa vanhempia kasvatusvastuussa. Osana varhaiskasvatusta päivähoito tukee lapsen fyysistä kehitystä ja terveyttä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä, älyllistä kehitystä ja oppimista, luovaa toimintaa ja mielikuvitusta sekä tutustumista omaan lähiympäristöön ja kulttuuriin.

Päivähoidon järjestäminen tukee myös vanhempien tasa-arvoista osallistumista työelämään. Päivähoito on hyvinvointiyhteiskunnan ydintehtäviä, jolla on positiivisia vaikutuksia paitsi lapsen kehitykselle ja perheen hyvinvoinnille myös työmarkkinoille ja etenkin naisten asemalle työelämässä.

Esiopetusta lukuun ottamatta varhaiskasvatus on Suomessa maksullista. Maksut rasittavat

pieni- ja keskituloisten perheiden taloutta merkittävästi. Hallituksen tänä vuonna tekemät asiakasmaksukorotukset ovat myös lisänneet kohtuuttomasti lapsiperheiden kuluja. Päivähoitomaksujärjestelmä on epäoikeudenmukainen, kun jo alle keskituloisten vanhempien perheet joutuvat maksamaan lapsistaan korkeinta hoitomaksua. Monet perheet putoavat päivähoitomaksujen vuoksi kannustinloukkuihin, jotka nostavat työhön palaamisen kynnyksen korkealle. Päivähoidon maksuttomuus poistaisi kannustinloukut niin, että perheellä olisi aito valinnanvapaus lapsen hoitomuodon suhteen.

Lasten varhaiskasvatukseen, lapsiperheiden tukemiseen sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen on panostettava poistamalla esiopetukseen osallistuvien lasten päivähoitomaksut. Tämä on ensimmäinen askel kohti maksutonta varhaiskasvatusta.

PERUSTELUT

Hallitus on kuluneen vuoden aikana korottanut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja — muun muassa päivähoitomaksuja — ja päättänyt tarkistaa ne joka toinen vuosi indeksin muutoksen mukaisesti. Hallitus on nostanut lapsiperheiden menoja, mutta samalla jättänyt lapsilisät si-

tomatta indeksiin, vaikka esim. hallituspuolue kokoomus piti lapsilisien indeksiin sitomista hallitukseen menonsa kynnyskysymyksenä.

Eri laskelmien mukaan kuluneen vuoden aikana kovaa kiihtynyt inflaatio on lisännyt esimerkiksi nelihenkisen lapsiperheen menoja jopa

1 500 euroa vuositasolla. Inflaatio on hidastunut nyt, kun kansainvälinen taloustilanne on kääntynyt laskusuuntaan. Näyttää varmalta, että maamme talous taantuu, mistä seuraa lomautuksia ja työttömyyden kasvua. Talouden taantumatilanteissa lapsiperheet ajautuvat helposti heikoimpaan taloudelliseen tilanteeseen. Heillä on usein suurimmat asuntolainat, ja he ovat erittäin riippuvaisia säännöllisistä palkkatuloista. Myös lapsiperheille osoitetut tulonsiirrot ja palvelujen hinnoittelu vaikuttavat olennaisesti lapsiperheen arjessa pärjäämiseen.

Vaadimme jo keväällä, että hallitus luopuisi asiakasmaksujen korottamisesta, kun hyvin tiedetään niiden kohdistuvan kovimmin kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin. Esitimme tuolloin myös oman mallimme päivähoitomaksujen keventämisestä. Viittaamme tuolloin tehtyyn lakialoitteeseen LA 29/2008 vp, jossa edellytämme, että päivähoitomaksujärjestelmää kehitetään oikeudenmukaisemmaksi. Maksut tulee suhteuttaa paremmin todellisiin hoitoaikoihin, maksuttoman päivähoidon piiriin tulee olla mahdollista päästä aiempaa suuremmilla tuloilla ja ylimpään maksuluokkaan kuuluvia perheitä tulee olla aiempaa vähemmän.

Pidemmän aikavälin tavoitteemme on varhaiskasvatuksen maksuttomuus. Ensimmäisenä askeleena tätä tavoitetta kohti esitämme esiopetukseen osallistuvien lasten päivähoidon maksuttomuutta.

Vuodesta 2001 alkaen kunnat on veloitettu tarjoamaan maksutonta, vapaaehtoista esiop-

tusta kaikille lapsille oppivelvollisuusikää edeltävänä vuonna. Perusopetusasetuksen mukaan esiopetuksessa oppilaan työpäivään saa kuulua enintään viisi oppituntia (keskimäärin neljä tuntia), joten käytännössä monet lapset osallistuvat myös päivähoitoon esiopetuksen ohella. Perheet maksavat tästä päivähoidosta normaalin päivähoitomaksun tai, jos lapsi on osapäivähoidossa tai hoitoaika on jatkuvasti säännönmukaista kokopäivähoidon hoitoaika merkittävästi lyhyempi, kunnan päättämin perustein perittyä hoitoaikaan suhteutettua maksua. Käytännössä kunnat määräävät maksuista melko kategorisesti ja yleensä aina siten, että osapäivähoito on perheelle suhteessa kokopäivähoitoa kalliimpaa. Esiopetukseen osallistuvista lapsista noin 70 prosenttia osallistuu myös päivähoitoon. Kokopäivähoidon maksua maksetaan noin 35 prosentista ja osapäivämaksua noin 55 prosentista lapsia. Maksutonta hoitoa saa noin 10 prosenttia lapsista.

Arviomme mukaan maksuttoman päivähoidon toteuttaminen esiopetukseen osallistuville lapsille maksaa noin 35 miljoonaa euroa. Valtion on korvattava uudesta tehtävästä aiheutuvat kulut kunnille. Tähän liittyen olemme jättäneet talousarvioaloitteen kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksien korottamisesta.

Edellä olevan perustella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 ja 7 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/1992) 7 a §:n 7 momentti, sellaisena kuin se on laissa 387/2008, ja lisätään lain 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1268/2006, uusi 10 kohta seuraavasti:

4 §

Maksuttomat sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluista ovat maksuttomia:

10) perusopetuslain (628/1998) mukaiseen maksuttomaan esiopetukseen osallistuvalla lapselle annettava päivähoido.

7 a §

Lasten päivähoidon maksu

— — — — —
Jos lapsi on osapäivähoidossa tai lapsen hoitoaika muutoin jatkuvasti päivittäin, viikoittain tai kuukausittain on säännönmukaista kokopäivähoidon hoitoaikaa merkittävästi lyhyempi, kunnan tulee päättäminsä perustein periä hoitoaikaan suhteutettu 2—4 momentissa säädettyä kokopäivähoidon maksua alempi maksu.
— — — — —

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .
— — — — —

Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 2008

Tarja Filatov /sd
Anneli Kiljunen /sd
Jukka Gustafsson /sd
Eero Heinäluoma /sd
Marko Asell /sd
Merja Kuusisto /sd
Maarit Feldt-Ranta /sd
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Tuula Peltonen /sd
Pauliina Viitamies /sd
Antti Vuolanne /sd
Reijo Laitinen /sd
Johannes Koskinen /sd

Sinikka Hurskainen /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Ilkka Kantola /sd
Jutta Urpilainen /sd
Pia Viitanen /sd
Jouko Skinnari /sd
Antti Kalliomäki /sd
Liisa Jaakonsaari /sd
Heli Paasio /sd
Krista Kiuru /sd
Matti Ahde /sd
Tero Rönni /sd